

מלון משגים הלכתי

טבל - (מאָרמית; טב - לא. כלומר: לא טוב) פרות שיוֹדעים שלא הפרישו מהם תרומות ומעשרות, יש להפריש מהם תרומות ומעשרות בברכה.

ט"ו בשבט - ראש השנה לאילן, הזמן שקובע את השנה של פרי האילן לענין ערלה, מעשרות ועוד. זאת אומרת, יום ההלדת של העץ.

כלאים - אסור לקחת שני מינים (=סוגים) שונים ולתבנם יחד. האסור הוא בשני מיני זרעים שונים, בגפנים וצמחים חד שנתיים, בשני סוגי עצים שונים, בשני מיני בהמה, ואף בלבשו של האדם - אסור ללבש צמר ופשתים יחדו.

מעשר ראשון - עשירית מהיבול שיש בידי המגדל*, יש לתת ללוי. חייב נתינה זה קיים גם בימינו.
*המגדל יכול להיות גם אדם הקוטרף בגנתו הפרטית מהעץ הפרטי שלו לשמש ביתי, ולא רק חקלאי.

מעשר שני - עשירית מהיבול שיש בידי המגדל, מוטל עליו לקחת עשירית זו לירושלים בשנים א, ב, ד, ה לשמטה ולאכלו שם בקדשה. חייב זה הוא גם בימינו. אפשר לחלל (=להחליף) את הפרי על מטבע, כפי שנהוג בזמננו.

מעשר עני - המגדל מצוה לתת עשירית מהיבול לעני בשנים ג, ו לשמטה. חייב זה הוא גם בימינו.

מצוות התלויות בארץ - מצוות שאפשר לקימן רק בארץ ישראל.

מתנות עניים - החייב המוטל על כל עם ישראל לתת באפן קבוע חלק מהגדולים החקלאיים שלהם לעניים שאין באפשרותם לרכש או לגדל גדולים אלו. בתוך מתנות אלו כלולות נתינת מעשר עני מהיבול, והשארת חלק מהיבול בשדה במצוות לקט, שכחה ופאה.

אוצר בית דין - החלטת חז"ל שמטרתה לאפשר לצבור לרכש פרות וירקות בשנת השמטה. איך זה עובד? בית הדין מעסיק את החקלאי, ואז כל התבואה שיכת לבית הדין ואנשים קונים אותה מבית הדין ולא מהחקלאי.

אכילת עראי - המלה עראי היא ההפך מהמלה קבוע. אדם שאוכל קצת "על הדרך" ולא מתושב ומתכוון לשבוע מאכילה זו נחשב אוכל אכילת עראי.

בכורים - הפרי שחנט (=התחיל להבשיל) ראשון בכל עץ משבעת המינים, יש חובה לסמנו, להעלותו לירושלים ולתת אותו לכהן.

בית האוצר - גוף שהקים מכון התורה והאגף המטפל עבור כל המנויים בו במסירת מעשר ראשון ומעשר עני ליעדם, ובהקנת פרוטות לכל מני בכל יום כדי לחלל עליהן את קדשת המעשר השני שבפרות.

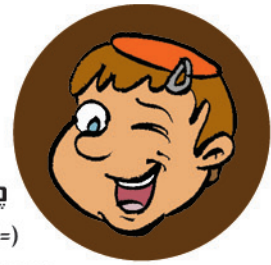
גזרה שאין הצבור יכול לעמד בה - חכמים הכירו את נפש האדם וכשקבעו תקנה, חק או גזרה חשבו קדם אם רב האנשים יקימו או מסגלים לקיים את הגזרה החדשה, ופעלו לבטל גזרות שאנשים לא מקימים.

גמר מלאכה - פעולה אחרונה של המגדל בשדה והיא המחייבת בתרומות ומעשרות.

דמאי - (מאָרמית; דא - מאי? כלומר מה זה?) פרות שלא בטוחים אם הפרישו מהם תרומות ומעשרות, יש להפריש מהם תרומות ומעשרות ללא ברכה.

הפרשת חלה - כשמכינים עסת בצק מלפחות קילו ושני שלישי קמת, לאחר שהעסה מוכנה יש להפריש ממנה כמות מסוימת. בזמן המקדש נותנים אותה לכהן. בזמננו מפרישים אותה, אך לא נותנים אותה לכהן אלא שורפים או קוברים אותה.

מלון משגים הלכתי

שכחה - אדם השוכח בשדהו עמר (חבילה קשורה של תבואה), אסור לו לחזור ולקחת אותה, אלא הוא חייב להשאירה לעני.

תרומה גדולה - כשני אחוזים מהיבול שאותם צריך בעל השדה לתת לכהן.

תרומת מעשר - זוכרים שהלוי קבל מעשר ראשון? הוא קבל מבעל השדה עשירית מהיבול. עכשו כשיש לו פרות שקבל הוא גם צריך לתת משלו מתנה. לכן הלוי מצוה לתת לכהן עשירית ממה שהוא קבל.

נטע רבעי - פרות העץ שחנטו (=התחילו להבשיל) בשנה הרביעית לנטיעתו, פרות אלו קדושים, ומתר לאכלם רק לאחר שמחללים אותם על מטבע.

עליה לרגל - חובה על כל אדם מישראל לעלות לבית המקדש ברגלים (=כפסח, שבועות וסוכות) ולהביא את קרבנותיו. העליה הזאת מבטאת את הקשר שיש לעם ישראל עם המקדש.

ערלה - אסור להשתמש בפרות האילן בשלוש השנים הראשונות לאחר שנטע באדמה. בחלקי העץ דוקא מתר להשתמש (בגזע, בענפים...).

פאה - בזמן שאדם קוצר את שדותיו הוא חייב להשאיר חלק מהיבול, על מנת שהעניים יוכלו לקחת ממנו לביתם. בימינו, מכיון שהעניים אינם באים לקחת את הפאה, אין חייב להשאירה.

פרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל - פרות שהתורה הזכירה כפרות המיוחדים הגדלים בארץ ישראל. יש להם דינים מיוחדים, לדגמה, מביאים מהם בכורים ומברכים עליהם ברכה מיוחדת (ברכת מעין שלוש).

קדשה ראשונה - חלקי הארץ שכבש יהושע בן נון, נקראים גם "גבולות עולי מצרים". קדשה זו אמנם בטלה בגלות בבבל, אך יש בחלקי הארץ האלה עדין קדשה מסימת.

קדשה שניה - חלקי הארץ שקדשו עזרא ובית דינו, נקראים גם "גבולות עולי בבל". קדשה זו משמעותית לגבי מצוות התלויות בארץ בלבד, והיא לא בטלה. **שבע שנות שמטה** - שש שנים אדם נהנה מפרותיו ומשדותיו. הוא עובד בשדה, אוכל ומוכר ממנו ונותן תרומות מהיבול. בשנה השביעית אנחנו מצאים להניח לשדה ולאדמה לנוח, ואריכים להפקיר, לאפשר לכל אדם להכנס לשדה שלנו ולהנות ממנו גם. השנה השביעית הזאת נקראת "שנת שמטה" ויש קדשה ביבול הצומח באותה השנה. חייב שנת השמטה קים גם בימינו.

